

Závěrečné práce na University College of Borås

Mgr. Lucie Vyčítalová (Univerzita Pardubice)

Abstrakt

Příspěvek seznamuje se zkušenostmi a poznatky získanými během studijního pobytu na švédské University College of Borås. Zabývá se především problematikou nakládání se závěrečnými pracemi z pohledu knihovny, která je pověřena koordinací jednotlivých činností a jejich zpřístupňováním v institucionálním repozitáři DSpace. Představeny jsou standardy, pravidla a podmínky týkající se nejen závěrečných prací, ale i dalších vědeckých výstupů této univerzity, které jsou taktéž registrované v DSpace.

University College of Borås (Högskolan i Borås)¹ nepatří svým celkovým počtem 11 800 studentů k největším ve Švédsku. Na jednotlivých fakultách se studují obory jako informační studia a knihovnictví, ekonomie, učitelství, oděvnictví a textil a zdravotnická studia. Dle nařízení rektorky jsou od 1. ledna 2008 závěrečné práce odevzdávány pouze v elektronické podobě, výjimku tvoří Fakulta oděvnictví a textilu, o níž bude pojednáno později. Tato povinnost platí též pro disertace, jež jsou zároveň vydávány v tištěné podobě jako oficiální publikace v univerzitní ediční řadě Skrifter från Högskolan i Borås. Součástí výtisku disertační práce je ISBN a persistentní identifikátor handle odkazující na elektronickou verzi přístupnou z univerzitního digitálního repozitáře. Ve Švédsku je na rozdíl od České republiky povinnost zveřejňovat před obhajobou pouze disertace, a to celých pět týdnů před obhajobou. Ve zdejší univerzitní knihovně vyřešili tuto povinnost poněkud svérázným způsobem. Disertace jsou navěšeny na kmenech stromů, které byly do knihovny pro tento účel nainstalované (viz obrázek 1).

¹ <http://www.hb.se>

Obrázek 1

Plné texty závěrečných prací jsou na University College of Borås vkládány do univerzitního repozitáře s názvem BADA² (Borås Academic Digital Archive), pracující na open source softwaru DSpace. Jeho správou je pověřena univerzitní knihovna, jejíž pracovníci spolupracují a koordinují činnost jednotlivých fakultních koordinátorů, kteří odpovídají za odevzdávání příslušných dokumentů do repozitáře. Tvůrci BADA obohatili DSpace o několik zajímavých funkcí jako je zakomponování předmětových hesel, zobrazení počtu zobrazení daného záznamu či napojení na SFX.

Jak již bylo zmíněno výše, práce Fakulty oděvnictví a textilu jsou do knihovny stále odevzdávány fyzicky. Toto rozhodnutí vyplynulo ze situace, že závěrečné práce z této fakulty jsou mnohdy netextového charakteru. Jedná se například o módní přehlídku, k níž byla vytvořena choreografie, hudba, a velmi důležité jsou též použité materiály. Proto se v roce 2008 stala univerzitní knihovna řešitelem projektu vypsaného Královskou knihovnou ve Stockholmu v rámci programu Open acces³, jehož cílem je zmapovat současnou situaci na poli popisu netextových prací a doporučit vhodný standard.

Na závěrečné práce je ve Švédsku nahlíženo jako na autorská díla. S odkazem na článek číslo 43 švédského Zákona o copyrightu⁴, je k elektronickému zpřístupnění třeba písemný souhlas autora.

² <http://bada.hb.se>

³ <http://www.kb.se/english/about/projects/openaccess/projects/>

⁴ http://www.wipo.int/clea/en/text_html.jsp?lang=EN&id=3611

K popisu závěrečných prací je využíván metadatový standard SVEP, který je určen pro popis publikací z akademické sféry (články, výzkumné zprávy, části monografií, kvalifikační práce,...). Formát vychází ze standardu MODS⁵ (vyvinut v Library of Congress) a rozlišuje dvě úrovně popisu (minimální a rozšířená). V rámci SVEP je doporučeno využívat předmětové třídění Subject Categories for Scientific publications⁶. Ve Švédsku existuje několik systémů registrujících závěrečné práce. Jedním z nich je Uppsatser.se⁷ založený v roce 2004, do něhož svými záznamy přispívá většina švédských univerzit. Do tohoto registru jsou odevzdávána pouze metadata, plné texty jsou odkazovány do svých lokálních repozitářů. Vzhledem ke skutečnosti, že až jedna čtvrtina závěrečných prací je ve Švédsku napsána v angličtině, byla v roce 2006 spuštěna anglická verze Essays.se⁸, která je primárně určena pro vyhledávání prací v anglickém jazyce. Uppsatser.se⁹ úzce spolupracuje se švédským souborným katalogem LIBRIS¹⁰, jehož dílčí databáze Uppsök¹¹ registruje závěrečné práce.

Závěrem je třeba zmínit, že přístup jednotlivých univerzit k nakládání se závěrečnými pracemi a vlastní publikační činností se může různit. Názorným příkladem je, od Borås jen několik kilometrů vzdálená, University of Gothenburg¹² (Göteborgs Universitet), jejíž samostatné oddělení pro e-publishing spravuje digitální repozitář GUPEA¹³ (Gothenburg University Publications Electronic Archive). Pro tento repozitář je, stejně jako v Borås, použit software DSpace. Do GUPEA jsou povinně vkládány všechny disertace obhájené na univerzitě, ostatní typy závěrečných prací dle volby jednotlivých fakult. Pro evidenci publikační činnosti byl na University of Gothenburg vyvinut vlastní systém GUP (Gothenburg University Publications), který lépe splňuje požadavky na odevzdávání těchto dat do národní evidence výsledků výzkumu a vývoje.

⁵ <http://www.loc.gov/standards/mods/>

⁶ <http://www.ub.uu.se/epub/categories/>

⁷ <http://www.uppsatser.se>

⁸ <http://www.essays.se/>

⁹ <http://www.uppsatser.se/>

¹⁰ <http://libris.kb.se/>

¹¹ <http://uppsok.libris.kb.se/sru/uppsok>

¹² <http://www.gu.se/>

¹³ <https://gupea.ub.gu.se/dspace/>